

Pavel Baudisch,

Šlikové a Loketský kraj.

Vývoj rodových a zástavních držav od roku 1485 do poloviny 16. století

Diplomová práce. Ústav hospodářských a sociálních dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha 2009. 181 stran, vč. 6 příloh

Posudek vedoucího práce

Východiskem diplomové práce Pavla Baudische je velmi důkladná heuristika, které autor věnoval několikaleté úsilí. Zahrnula kritický rozbor dostupné literatury o Loketsku a o Šlicích od 19. století po současnost a především nejen vyhledání, ale i prostudování takřka všech v úvahu přicházejících pramenů vydaných i dosud nevydaných, dochovaných v českých archivech, v Saském hlavním státním archivu v Drážďanech a v Bavorském hlavním státním archivu v Mnichově. Tento solidní heuristický základ umožnil autorovi vsutku fundovaným způsobem rekonstruovat proces zrodu Loketska z raně středověké Sedlecké provincie a vývoj jeho správy. Věnuje se zejména problému královské správy Loketského kraje, významu úřadu kastelána, zrodu ministeriální soustavy ve 13. století a jejímu přerodu v postministeriální lenní systém ve století 14. až po důsledky vydání loketského privilegia králem Janem Lucemburským roku 1341. Ve třech relativně rozsáhlých, dále vnitřně členěných kapitolách takto podává více méně soustavný přehled dějin Loketska od prvních zmínek o něm až do vstupu rodu Šliků na historické jeviště tohoto regionu ve 30. letech 15. století. Odstraňuje některé fikce a omyly tradující se v dosavadní literatuře, uvádí na pravou míru nepřesnosti a vyvrací hypotézy starších autorů, pro něž nebylo možno nalézt oporu v pramenech. Zaplňuje řadu mezer v nejstarší historii Loketska a přináší řadu vlastních nových poznatků.

Zásadním problémem však je, že celou tuto nesmírně pracnou rekonstrukci, zaujímající více než polovinu rozsahu posuzovaného textu (s. 14-93), provedl Baudisch vlastně „dobrovolně“ a „navíc“, neboť se vztahuje k období mimo časový rámec stanovený v zadání diplomové práce. Takto vynaložené úsilí a čas mu pak bohužel chyběly při zpracování části kapitoly 5 a celé kapitoly 6, které podle zadání měly tvořit jádro práce. Právě ony jsou v důsledku tohoto přístupu neúměrně stručné (s. 111-142) a poněkud poznamenané patrně časovou tísni. Nadto se autor uvedeným posunem těžiště práce ocitl na půdě již zčásti probádané a jeho poznatky tak z velké části pouze doplňují, opravují či zpřesňují poznatky předchozích badatelů (H. Gradla, M. Dvořáka, O. Hufnagela, A. Zechela, P-J. Heiniga, E. Kubů či M. Novotného), popř. jsou diskusí s nimi. Šlikovská tematika první poloviny 16. století, jejíž prozkoumání mělo být hlavním přínosem práce, zůstala naopak namnoze pouze přehledně naznačena.

Přesto výsledek Baudischova úsilí zaslouží ocenění. Zejména proto, že zevrubná rekonstrukce teritoriální správy území na západním pomezí českého státu, podrobné sledování majetkových přesunů a s nimi spojených proměn feudálních vztahů, jež na česko-říšském pomezí byly mnohdy značně komplikované a nejasné, to vše kladlo vysoké nároky na autorovu znalost a pochopení politických, právních i ekonomických souvislostí nejen českých, ale i říšských a saských. Kladlo rovněž značné nároky na autorovu schopnost zmíněné komplikované vztahy a souvislosti jasně a srozumitelně zprostředkovat čtenáři práce.

Přestože řadu obecnějších problémů vzestupu Šliků z měšťanského prostředí mezi vyšší šlechtou, působení jejich představitelů ve vysokých dvorských úřadech římských, českých a saských vládců i v úřadech Loketska a Chebska stihl autor vzhledem k omezenému času i posunu časového rámce práce pouze naznačit, vyličení majetkového vzestupu chebských Šliků, hvězdné kariéry Kašpara Šlika na dvoře římských panovníků Zikmunda

Lucemburského, Albrechta Habsburského a Fridricha III. Habsburského, Kašparových majetkových zisků i okolností vzniku listinných fals, směřujících k upevnění čerstvě získané prestiže rodu, to vše je podáno s erudicí, dobrou znalostí reálií a porozuměním pro charakter a zvyklosti dané doby. Totéž platí pro pasáže, v nichž se autor zabývá osobností Kašparova mladšího bratra Matese Šlika, jeho působením ve správě rodového majetku, v úřadech chebského a loketského purkrabí, a především též pozoruhodnou součinností a dělbou práce mezi oběma bratry. Právě zde se ovšem Baudischův výklad zčásti překrývá s obdobnými pasážemi diplomové práce Michala Novotného, obhájené v roce 2006 (nejde však v žádném případě o plagiát).

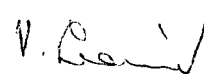
Baudischovo pojednání je podnětné pro další bádání. Autor sice mnoho otázek ponechává nevyřešených, je si toho však vědom, tyto otázky konkrétně formuluje, otevírá některé nové pohledy a odkrývá dosud neprobádané historiografické problémy. Mnohé však naopak, zřejmě pro nedostatek času, šíře nerozvíjí. Patří mezi ně např. obecnější souvislosti postavení a správy Loketska, Chebska a Vogtlandu v rámci české koruny, širší souvislosti vývoje tamních manských systémů, případná souvislost těchto aspektů s vývojem postavení a správy zahraničních lén české koruny v přílehlé oblasti říše, problém zemské (státní) příslušnosti šlechty ve sledovaném regionu, to vše na pozadí proměn česko-saských vztahů v 15. století atd. Především však chybí, jak již bylo zmíněno, zevrubnější, podrobnější a hlubší rozpracování vlastní šlikovské rodové a majetkové problematiky v období 1489-1547.

V celkovém vyznění se diplomová práce Pavla Baudische jeví jako obsahově i formálně velmi kvalitní. Přestože v logicky členěném a jazykově vyspělém výkladu zůstala některá nejasná či nedotažená místa, lze konstatovat, že autor se svého úkolu zhostil se ctí. Jeho vyličení historie Loketska, vzestupu hraběcího rodu Šliků a vývoje jeho majetkové držby je podáno v úplnosti, s potřebným nadhledem a přitom se vyznačuje střídavostí, spolehlivostí, vysokou mírou historiografické kritičnosti – a také dobrou stylistickou úrovní, jasností, srozumitelností a čtivostí. Kromě výše uvedeného problému celkové koncepce lze velmi pečlivě vypracovanému pojednání vytknout pouze několik málo zcela drobných nedoplnění.

Nepominutelným přínosem práce jsou rovněž její přílohy, zejména velmi přehledné schéma rozrodu Šliků v 15. a 16. století, mapy a seznamy úřadů a lén Loketského kraje, nebo edice smlouvy o dělení majetku falknovské větve z roku 1525 ze saského státního archivu (škoda, že bez elementárního editorského aparátu).

Závěr: Vzhledem k náročnosti a rozsahu provedeného výzkumu i vzhledem k nesporné odborné kvalitě a formální čistotě předložené práce doporučuji, aby byla připuštěna k obhajobě. Pavel Baudisch si jí vytvořil velmi dobré východisko k eventuálnímu dalšímu prohloubenému bádání o dané problematice. Posunem jádra svého pojednání směrem k starší problematice (12.- 14. století) se nicméně sám připravil o možnost zevrubněji prozkoumat a historiograficky interpretovat to období rodové a majetkové historie Šliků (15.- 16. století), které je dosud téměř neprobádáno a které podle zadání mělo být jejím těžištěm. Ztratil tím příležitost přinést skutečně nové, původní a dosud nepublikované odborné poznatky, jejichž objevenost stručné závěrečné kapitoly práce mohly bohužel pouze naznačit. Proto (s výhradou případného zohlednění výsledku obhajoby) navrhuji hodnocení práce pouze jako **velmi dobré**.

V Praze dne 10. září 2009

doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc.